

1. De betekenis van de Speeldoos voor Vught. Leeswijzer bij ons beleidsplan.

Vught 09-04-2019

1. Inleiding

Bijgaand ontvangt u het beleidsplan van de Speeldoos. Wellicht vreemd, nu de toekomst nog zo onzeker is. Maar wij willen voorafgaand aan de definitieve besluitvorming, graag onze visie nog met u delen. Wij zijn er namelijk van overtuigd dat de Speeldoos, inclusief professioneel theater, veel bijdraagt en nog meer kan bijdragen aan de belangen van Vught en haar inwoners. In het beleidsplan staat uitgebreid beschreven waar wij van waarde zijn. Een korte samenvatting hiervan:

1.2 De Speeldoos en haar betekenis voor het individu.

De betekenis voor het individu heeft vooral betrekking op persoonlijke groei en sociale interactie. Misschien is dit het beste te illustreren aan de hand van twee teksten. De eerste komt uit een flyer bij een voorstelling van een van de beste dansgezelschappen in Nederland: 'Conny Jansen danst'

Leven betekent elke dag opnieuw geconfronteerd worden met de ander, het andere, met verandering.

In onze tijd vinden veel mensen, ook jongeren, dat een grote opgave. Ik zie dat om mij heen, mensen trekken zich terug in zichzelf, in de eigen groep. Ze verharden in hun standpunten, in hun beelden.

Kunst kan niet alle problemen van de wereld oplossen, maar het kan wel mensen zich onderdeel laten voelen van een groter geheel. Kunst is een zorgvuldig vormgegeven ontmoeting met de ander en het andere. Een ontmoeting die je open zet, die je raakt en verkleurt. Een ontmoeting die de ander en het andere transformeert tot iets dat je kent.

Conny Jansen, choreograaf Connie Jansen Danst/2017.

De tweede illustratie leest u in het beleidsplan op pagina 6; "Onze belofte"

1.3 De Speeldoos en het artistieke belang

De maatschappij wordt gekenmerkt door veel beweging. Er is een digitale wereld bij gekomen en voorbij de muis en buis staat de echte, maar steeds vaker ook onechte wereld klaar.

De Speeldoos wil met zijn bezoekers en publiek zoeken naar zingeving en denkkraft in die veranderende, en uitdijende wereld. Geen rustgevende medicijnen, maar (creatieve) ontwikkeling als middel om met die complexe wereld om te gaan en daarin een positieve bijdrage te leveren.

Het is daarbij van belang dat de Speeldoos geen abstract instituut is, maar een bekende. Het is een plek waar je kunt zien hoe de symbiose tussen verschillende theatervormen, amateur en professioneel, jong en oud werkt. Waarom podiumkunsten in al haar geledingen doen wat zij doen en waarom er mensen zijn die hun hele hebben en houden daarin stoppen.

In Veghel investeert het lokale bedrijfsleven (i.s.w. gemeente) veel in de Noordkade (o.a. nieuw theater in combinatie met cultuureducatie (Phoenix), beeldende kunst en horeca). Hun motivatie:

- a. *Wij willen dat die 20.000 mensen die nu elke dag naar Veghel rijden om er te werken, hier komen wonen. Het niveau van culturele voorzieningen is daarin belangrijk. Het maakt de gemeente aantrekkelijker.*
- b. *De jeugd die nu op school zit en/of aan cultuureducatie deelneemt, zijn onze toekomstige medewerkers. Wij willen dat die niet alleen cognitief, maar vooral ook creatief en emotioneel vaardig zijn. Dat helpt ons bedrijf vooruit. Om die reden betaalt het bedrijfsleven cultuuronderwijs door professionals in alle basisscholen.*

Natuurlijk is dit niet één op één vergelijkbaar met de situatie van Vught, maar het illustreert wel de waarden die toonaangevende mensen er aan toekennen. Ook in Vught wonen dergelijke mensen. Door hen te mobiliseren wil de Speeldoos de betrokkenheid en (financiële) inbreng van het bedrijfsleven vergroten en daarmee haar mogelijkheden verruimen, of subsidieafhankelijkheid verminderen.

De Speeldoos heeft in aangepaste schaal een vergelijkbare betekenis. Zij is er voor zowel jong als oud, voor praktisch- en theoretisch geschoolden, zowel voor culturele junks als voor beginnende deelnemers/kijkers.

De bezoekers en het publiek van de Speeldoos worden niet benaderd als loslopende koopkracht die met slogans naar binnen moet worden gepraat. Het is onze overtuiging dat het publiek gewoonweg komt naar goede ideeën, aantrekkelijk aanbod en de mogelijkheid te doen en/of te beleven. Te inspireren, of geïnspireerd te worden. Die ideeën staan in het beleidsplan uitgebreid beschreven.

De kracht van de combinatie professioneel en amateur zit in de synergie tussen de entiteiten. Door bijvoorbeeld leerlingen en verenigingen uit te nodigen bij voorstellingen en in contact te brengen met professionals, ontstaat een proces waarin men elkaar stimuleert, inspireert en informeert. Juist voor leerlingen en amateurs biedt dit een extra artistieke dimensie. Hoe mooi is het om op hetzelfde podium te staan als jouw idool of voorbeeld. Ook de beschikbaarheid van professionele theater-voorzieningen en deskundigheid maken dat de producties van de verenigingen een leerlingen mooier staan. Onderschat het laatste niet. Indien dit het theater niet wordt gecontinueerd verdwijnen ook functies als marketing, theatertechniek, kaartverkoop e.d. Vrijwel alle huurders maken gebruik van deze voorzieningen. Ook voor hen zou dat een verlies zijn.

1.5 De Speeldoos en het economisch belang.

Kort een aantal economische waarden van De Speeldoos

- Van het jaarlijkse werk budget van ruim € 500K wordt vrijwel alles in Vught besteed. Werkgelegenheid, opdrachten voor toeleveranciers en bestedingen rond de activiteiten

(v.b. restaurantbezoek) en voorstellingen van de Speeldoos vormen in directe zin een economische factor van belang.

- De Speeldoos is een belangrijke speler in de (professionele) culturele infrastructuur van Vught. In de nabijheid van dergelijke voorzieningen heeft onroerend goed een hogere (WOZ)waarde.
- Als representant van ook professioneel theater draagt de Speeldoos bij aan de diversiteit van het aanbod, het imago van de gemeente en daarmee aan de aantrekkelijkheid van het wonen in Vught.

1.6 De Speeldoos en het maatschappelijke belang.

Een van de opdrachten voor culturele organisaties is om te werken aan een toenemende betekenis in de directe sociaal maatschappelijke context. Leeuwarden is Culturele Hoofdstad geworden omdat zij er in geslaagd is de verbinding te maken tussen verschillende vormen van cultuur en vraagstukken op andere beleidsterreinen dan cultuur. De Speeldoos heeft de intentie en potentie om met andere betrokken partijen aan een dergelijke ontwikkeling werken. (zie beleidsplan pagina 17)

Het is wellicht niet de meest voor de hand liggende gedachte om (podium) kunstenaars in te zetten bij maatschappelijke vraagstukken. Toch hebben vele voorbeelden inmiddels aangetoond dat het goed kan. Juist creatievelingen hebben veel ervaring om gevoelens, emoties of beleving om te zetten in een concreet product. Juist vanwege deze vaardigheid kunnen kunstenaars andere mensen helpen met zichzelf uiten en door anderen gezien en gehoord te worden. Op deze wijze kan kunst het besef van gezamenlijkheid versterken. Sociaal artistieke projecten vormen vaak het begin van betere sociale banden in/tussen een buurt of groep.

De Deventer schouwburg is een voorbeeld van hetgeen in dit opzicht bereikt kan worden.¹ Zij tonen aan dat sociaal culturele projecten een krachtige vorm van competentiegericht opbouwwerk kunnen zijn. Culturele instellingen en artistieke professionals ontwikkelen op lokaal niveau een relatie met groepen burgers die zij anders niet bereiken. Kortom, (podium)kunst kan bruikbaar gereedschap zijn in maatschappelijke veranderingsprocessen.

Rond de voorstellingen kunnen allerlei al of niet blijvende samenwerkingsverbanden met organisaties en instellingen in de gemeente worden aangegaan.

Een ander voorbeeld. Ook in Vught neemt het kerkbezoek substantieel af. Als men een kerkdienst ontdoet van haar religieuze aspecten, dan blijft er wel iets over waar mensen behoefte aan hebben. Namelijk ontmoeting, delen van ervaringen en gevoelens, zingeving e.d. Juist theater kan in die behoefte een grote rol van betekenis spelen. Met name rond dit thema ontwikkelen zich ook nieuwe theatervormen als theatercolleges, workshop e.d. Dit maakt de Speeldoos tot een plek waar de lokale cultuur wordt ontwikkeld en bevestigd.

Natuurlijk is het zo dat 's Hertogenbosch dicht bij ligt en dat daar alle professionele culturele voorzieningen aanwezig zijn. Dat geldt echter ook voor veel andere voorzieningen en er zijn factoren die niet over het hoofd mogen worden gezien. De realiteit is namelijk dat Vught een relatief oudere bevolkingsgroep heeft. Vooral die groep gaat 's avonds liever niet meer de deur uit, of zoekt naar aanbod dichtbij.

---

¹ Zie uitgave: *Vind de mens*. Een verslag van vier jaar Podium van de stad. Uitgave Deventer schouwburg

Citaat van een bezoeker: *“Het is hier fijn kleinschalig, hier ken ik mensen en word ik herkend. Na afloop blijf ik om nog even na te praten. In die grote theaters in Den Bosch of Eindhoven, voel ik mij verloren in de ruimte, ken ik niemand en ga ik na afloop direct weer weg.”*

Dit citaat illustreert dat het niet alleen gaat om de voorstelling, maar om de totaal beleving. Ook ouders met jongere kinderen kiezen voor aanbod dichtbij. Onze programmering wil zich vooral ook op deze groepen focussen.

Verder kenmerkt Vught zich door een relatief goed opgeleide en financieel sterke bevolking. Dit is een groep die potentieel in theaterbezoek is geïnteresseerd. Ook uit omliggende dorpen blijken veel mensen voor theater naar Vught te komen. Dus, mede in het licht van de genoemde opbrengsten, waarom die groepen voor theater naar 's Hertogenbosch verwijzen als men graag wil dat zij zich voor alle andere voorzieningen op Vught richten?

Dat neemt niet weg dat wij niet hetzelfde moeten gaan doen als Theater aan de Parade, de Verkadefabriek of het Parktheater. Samenwerking, zowel inhoudelijk als organisatorisch met hen is een must. Maar in die samenwerking is het, met inzet van naar verhouding zeer weinig geld², heel goed mogelijk een afgewogen professioneel theateraanbod in Vught te handhaven. Het beleidsplan beschrijft hoe wij dat zien.

1.7 Samenvatting en conclusie

Met deze toelichting op het beleidsplan willen de medewerkers van de Speeldoos het belang en de “opbrengst” van cultuur in algemene zin en in dit geval de (ook professionele) podiumkunsten in het bijzonder, illustreren. Dit verpakken wij in allerlei leuke activiteiten. Voor wie wij dat doen, wat wij dan doen en met wie wij dat doen leest u op pagina 9 t/m 16. Waarom wij dit doen leest u vanaf pagina 18.

Wij hopen hiermee ook aan te tonen dat cultuur niet alleen het domein is van de betreffende portefeuillehouder. Cultuur is vervlochten in meerdere beleidsterreinen. Vrijwel alle portefeuillehouders zouden zich verantwoordelijk moeten voelen om een culturele paragraaf in hun beleidplannen op te nemen. Daarmee is het ook te rechtvaardigen dat cultuur uit meerdere bronnen wordt gefinancierd.

Met de Speeldoos heeft Vught een vrij unieke combinatie van podiumkunstfuncties beschikbaar. Buitenschoolse Cultuureducatie, amateur verenigingen en professionele theatervormen, verdeeld over alle leeftijden. Zij versterken en inspireren elkaar. Dat de Speeldoos hier nog meer uit kan halen en ook in andere opzichten en met andere relaties haar betekenis kan versterken, staat wel vast. Daar ligt een mooie uitdaging naar de toekomst.

Wij hopen dan ook van harte dat u, de gemeente, ons enthousiasme voelt en deelt en de toekomst borgt, ook voor professioneel theater! In vergelijking met heel veel andere gemeenten heeft Vught voor een relatief lage investering een hoge opbrengst!

Namens de medewerkers van de Speeldoos... dank voor de genomen moeite!

‘s Hertogenbosch heeft het, Vught doet het!

---

² Zie bijbehorende begroting